

CHET TILINI KENG FANLARARO ALOQALAR NUQTAI NAZARIDAN O'RGANISH.

G'iyosov Toxirjon Akbar o'g'li

JDFPU Xorijiy til va adabiyoti fakulteti 2 – kurs magistiri

Annotatsiya. Mazkur maqolada biz ko'p madaniyatli ta'lim sharoitida bo'lajak o'qituvchining kommunikativ kompetentsiyasini rivojlantirish muammosining nazariy jihatlarini ko'rishimiz mumkin.

Kalit so'zlar: AKT, Kommunikativ, Kompetensiya,

Bugungi kunda pedagogning o'z bilim sohasi bo'yicha yangiliklarga tezkor ega bo'lishini ta'minlash, ularning zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan xabardorlikka, yetarli axborot egasi bo'lishga talab va ehtiyoj har qachongidan ko'ra ortganligi haqiqat. Binobarin, jamiyatni axborotlashtirish tobora muhim ahamiyat kasb etib, hayotiy zaruratga aylanmoqda. Bu qonuniy va ob'ektiv jaran bo'lib, butun jahon hamjamiyatiga xosdir. Mazkur jarayon inson faoliyatining barcha jabhalarini qamrab olmoqda. Jahon tajribasida AKT rivojida odatda quyidagi asosiy yo'nalishlar ajratib ko'rsatiladi. Ta'lim jarayonidagi so'nggi yangiliklar, innovatsiya va modernizatsiyalanish jarayonlari oliy ta'lim tizimidan umumiy o'rta ta'lim maktablari uchun o'qituvchi-kadrlarni tayyorlab berishni taqozo etadi. Shunday ekan, bugungi kunda ta'lim turlari orasidagi uzviylik va uzluksizlik nafaqat DTS yoki malaka talablaridagi muammolar, balki pedagog kadrlarning kasbiy tayyorgarligi nuqtai nazardan ham belgilanishi lozim.¹ Pedagogika oliy ta'lim muassasasi talabalari, ya'ni bo'lajak o'qituvchilar zamonaviy axborot texnologiyalari vositalari asosida ta'lim-tarbiya maqsadlariga erishish yo'lida didaktik vazifalarni bajarishlari uchun talab etiladigan quyidagi bilim, ko'nikma, malaka va kompetentsiyalarga ega bo'lishlari lozim:

- axborotlarni saqlash, qayta ishlash, tarqatish va namoyish qilish tamoyillarini bilish;
- kompyuter va kommunikatsiya vositalari, ularning xarakteristikalarini bilish;
- ta'lim jarayoni va ilmiy izlanishlarida Internetdan foydalanish;
- ta'lim jarayonida kompyuter va kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish metodologiyasini bilish;
- dasturiy ta'minotning asosiy turlarini bilish va ulardan foydalanish;
- fanlardan maxsus taqdimotlar va elektron resurslar tayyorlash vositalaridan foydalanish;
- ta'lim jarayonida amaliy masalalarni yechishda axborot texnologiyalarini qo'llash;
- masofaviy ta'lim elektron o'quv-metodik bazasini yaratish va undan foydalanish.²

Tadqiqotimiz gipotezasiga ko'ra, ko'p madaniyatli ta'lim jarayonida bo'lajak o'qituvchining kommunikativ kompetentsiyasini shakllantirish, agar chet tilini o'rganish keng fanlararo aloqalar aspektida amalga oshirilsa, samarali amalga oshiriladi. Ko'p madaniyatli ta'lim mazmuni ko'p qirrali bo'lib, yuqori darajadagi fanlararo aloqadorlikni o'z ichiga oladi. Ushbu yondashuv ko'p madaniyatli ta'lim muammolarini gumanitar va tabiiy fanlar o'quv fanlarining bir qismi sifatida ko'rib chiqishga

¹ "Tilshunoslikning dolzarb muammolari, chet tillarini o'qitishning psixologik-pedagogik va uslubiy jihatlari"

² "Madaniyat va ta'lim: an'analar va innovatsiyalar" (Chita, 2001)

imkon beradi. Ob'ektlarning barcha tsikllari madaniy xilma-xillik g'oyasi bilan singdirilishi kerak.³ V.I.Matisning fikricha, "ta'limga ko'p madaniyatli yondashuv bilan har qanday o'quv intizomi o'z-o'zini ta'minlashdan to'xtaydi va nafaqat yangi bilimlarni o'zlashtirish, balki ko'p madaniyatli shaxs rivojlanishini shakllantirish uchun ham yagona yaxlit jarayonning organik qismiga aylanadi".

XXI asr fanlararo tadqiqotlar asri deb ataladi. Dunyoning tizimliliigi yoki yaxlitligi va u haqidagi ilmiy bilimlar, rivojlanishning nochiqililigi, tartibsizlik va tartib o'rtasidagi chuqur bog'liqlik g'oyalariga asoslangan sinergetika bilimlarning fanlararo sintezi uchun asos bo'lishi mumkin. Sinergetika nuqtai nazaridan tabiat va insoniyat o'rtasidagi munosabatlarning ma'lum bir umumiy nuqtai nazarini ishlab chiqish, shaxslarni, madaniy va tarixiy jamoalarni birlashtirishning yangi tamoyillarini o'rnatish, muloqot maydonini, odamlar o'rtasidagi muloqotni tashkil etish, tashuvchilarni o'rnatish mumkin. turli madaniy va hayotiy qadriyatlar Ko'p madaniyatli ta'lim nuqtai nazaridan bo'lajak o'qituvchilar uchun kasbiy tayyorgarlikning mazmuni talabalarning bag'rikenglik xulq-atvori va etnikmadaniy o'zaro munosabatlarga bo'lgan munosabatini rivojlantirishga asoslangan bo'lishi kerak, deb hisoblaymiz.⁴ O'qituvchi ta'limining mazmuni kasbiy faoliyat vazifalarini bajarishga yuqori darajadagi tayyorgarlik va o'qituvchining umumiy madaniyati sifatida kasbiy mahoratning asosini tashkil etuvchi fundamental uslubiy bilimlarning uzviy birligini ta'minlashga qaratilgan. "Oliy pedagogik ta'lim davlat ta'lim standarti" (1995) talablariga muvofiq bo'lajak o'qituvchi madaniyat va sivilizatsiyalarning tarixiy xilma-xilligi, madaniyat va sivilizatsiya evolyutsiyasida etnik va milliy omillarning o'rni haqida tushunchaga ega bo'lishi kerak. madaniyatlararo muloqotning xususiyatlari va xususiyatlarini bilish. Bizningcha, ko'p madaniyatli ta'lim ana shunday bilim va g'oyalarni egallashga xizmat qiladi. Biz o'z tadqiqotimizda bo'lajak o'qituvchilarning ko'p madaniyatli tarbiyasini tabiiy fanlar va gumanitar fanlar madaniyati vakillari o'rtasidagi muloqot, shuningdek, madaniyatlararo muloqot va muloqot uchun asos sifatida ko'rib chiqamiz.

J.Benksning fikricha, ko'p madaniyatli ta'lim mazmuni turli etnik guruhlar madaniyati va umumiy madaniyatini aks ettirishi kerak. Ta'lim mazmuni etnik plyuralizmni qo'llab-quvvatlovchi qadriyatlar, munosabat va xulq-atvorni rivojlantirishga qaratilgan bo'lishi kerak. Bizningcha, ta'lim mazmunini bunday yo'naltirish shaxsning madaniyat sub'ekti sifatida shakllanishiga olib kelishi mumkin.

Z.T.Hasanov ko'p madaniyatli mintaqada ta'limni tashkil etish masalalarini ochib berar ekan, millatlar va xalqlar o'rtasidagi teng huquqli muloqot tarafdori. "Shuning uchun hozir ko'p millatli davlat aholisini millatlararo va xalqaro munosabatlar asoslari bo'yicha minimal bilimlar bilan qurollantirish, ularga mamlakatda yashovchi xalqlarning madaniyati va an'analari haqida tushuncha berish juda muhim, respublika, viloyat ta'lim mazmunini shunday tashkil etish zarurki, u maktab o'quvchilari va talabalarga qaysi xalqlar vakillari bilan ta'lim olayotgani, ularning madaniyati, urf-odatlarini, axloqi, turmush tarzi to'g'risida bilimlar beradi"

Fanlararo aloqadorlik deganda fanlar tizimi va didaktik maqsadlar bilan belgilanadigan o'quv rejalarining o'zaro izchilligi tushuniladi. Bunday bog'lanishlar turli o'quv predmetlarini o'rganishda mazmunli va protsessual bog'lanishlar tizimidir. O'quv fanlarining fanlararo o'zaro ta'siri dunyoning yaxlit ilmiy manzarasini rivojlantirishga yordam beradi, talabaga oldingi mashg'ulotlar va atrof-dagilar bilan kengroq o'zaro ta'sir ostida shakllangan sub'ektiv tajribaga maksimal darajada e'tibor qaratgan holda turli o'quv fanlari bo'yicha bilimlarga tayanishga imkon beradi. haqiqat.

³ "XXI asrda ta'lim" (Tver, 2003),

⁴ "Yangi ming yillik boshlarida ta'lim tizimida tarbiyani rivojlantirishning dolzarb muammolari (Chita, 2004).

XULOSA

Mazkur asosga tayanib shuni aytish mumkinki, yangi ta'limiy natijalarni qo'lga kiritish imkonini beradigan innovatsion tashkiliy shakllardan samarali foydalanish uchun bo'lajak o'qituvchilar mazkur o'qitish shakllarini ijodiy yondashuv asosida qo'llash malakasiga ega bo'lishi lozim. Chunki umumiy o'rta ta'lim maktablarida foliyat olib boradigan zamonaviy o'qituvchi ijodiy tafakkur yuritish orqali individual va guruhiy maslahat, shu jumladan, email maslahatlar o'tkazishi, ta'limiy forumlar, treninglar tashkilotchisi bo'lishi zarur, kompyuter testlarini o'tkazish, o'quvchilarning individual ta'limiy trayektoriyasini qo'llab-quvvatlash uchun o'qituvchi va o'quvchilarning jamoaviy o'zaro birgalikdagi harakatini tashkil etish ko'nikmalariga ega bo'lishi zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Ахназарова, Д. Э. (2023). ПЕДАГОГИЧЕСКО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ СТУДЕНТОВ. *Universum: психология и образование*, (9 (111)), 23-24.
2. Akhnazarova D. THEORETICAL ANALYSIS OF THE PROBLEM OF CREATIVITY IN PSYCHOLOGY //Science and innovation. – 2023. – Т. 2. – №. B5. – С. 343-346.
3. Ахназарова Д. Э. TALABALARDA IJODKORLIK QOBILİYAT XUSUSIYATLARINI NAMOYON BO'LISHINING O'ZIGA XOS PSIXOLOGIK JIHATLARI: Axnazarova Diyora Erkin qizi Guliston Davlat Universiteti stajor-tadqiqotchisi //Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал. – 2023. – №. 8. – С. 96-99.

